

Paul van Capelleveen

DE AVERECHTSE BIBLIOTHEEK

Ordening

Weinig bibliotheekboeken staan op alfabet. Zelf zou ik zo'n bibliotheek wantrouwen, want als het alfabet volstaat om orde te scheppen, is er geen chaos die ordening behoeft en is die bibliotheek van beperkt belang. Een bibliotheek die ertoe doet kan niet zonder een systeem, wil de gebruiker iets terug willen vinden. Maar een bibliotheek van enige omvang heeft niet genoeg aan één enkel systeem. Op een buitenstaander maakt een persoonlijke bibliotheek vaak een warrige indruk. Er worden om praktische redenen verschillende rubrieken gehanteerd. Een plank is te kort, een kastje te vol, een tijdelijke oplossing wordt ongemerkt definitief. De eigenaar denkt van elk boek de exacte locatie te herkennen. Toch is binnen de verschillende systemen een soort pikorde waarneembaar zoals formaat boven taal, chronologie boven genre, soort object boven alfabet en kleur boven titel.

Mij interesseert vooral die averechtse bibliotheek. De bibliotheek die ondanks enige ordening erkent dat gedrevenheid de aard en inrichting ervan bepaalt.

De eigen bibliotheek

Gewone boeken kunnen door een bijzondere herkomst een hogere status opeisen dan exemplaren die een bijzonder verleden ontberen. Maar geen enkel boek kan prat gaan op een uitzonderlijke toekomst. Toch is dat wat een nieuwe eigenaar, de koper van een tweedehandsboek, of de koper van een net verschenen boek in een boekhandel hoopt. Nu is mijn boek van mij en daarom een bijzonder boek.

Zeldzaamheid is een armzalig begrip, wat eens zeldzaam was, kan later als waardeloos worden gezien. Wat vroeger als overbodig gold, kan later verzamelbaar blijken te zijn. Intussen wordt het boek een derde arm van de lezer, een extensie van het brein, een nieuwe vetlaag van informatie. Boeken verzamelen ons verleden, maar sommige boeken overleven ons en volgende eigenaren proberen ons via het boek te doorgronden.

Beeke ontwerpt voor zichzelf geen ex libris, noch bestelt hij er een bij een bevriende ontwerper. Uit de begintijd van zijn bibliotheek stammen zeldzame sporen van deze aarts verzamelaar, hij schrijft zijn naam op het schutblad, en maakt korte tijd gebruik van een naamstempeltje. Veelvuldig zijn er sporen van anderen, zoals handgeschreven opdrachten in boeken die hij cadeau krijgt. Het boek kan zelf ook een verzameling worden door er dingen aan toe te voegen zoals originele foto's, ansichtkaarten, correspondentie en aantekeningen. Het tijdschrift Eros bevat niet alleen een briefje van de gever, Keith Godard, maar ook een kaart uit India van Lidewij Edelkoort: "Dikke kus!". De afbeelding past perfect bij een artikel over erotische tempelkunst. Persoonlijke parafernalia typeren particuliere collecties en ze markeren ook de behoefte van de verzamelaar om deze specifieke afbeelding in dit specifieke boek terug te kunnen vinden. Zo werkt de persoonlijkheid van Beeke. Visueel. Wat hij in het boek achterlaat, moet – buiten elk systeem om – kunnen worden teruggevonden. Er bestaat anarchie, maar geen willekeur in de collectie. Binnen zo'n verzameling zijn doubletten geen straf, ze berusten op het verlangen iets te kopen wat je al bezit.

De werkbibliotheek

De bibliotheek van Anthon Beeke kan gezien worden als een privébibliotheek, maar ook als een werkbibliotheek van zijn ontwerppraktijk. De boeken worden verzameld om te worden gebruikt. Niet zonder meer om gelezen te worden, maar dan toch om bekeken te worden en niet alleen door Beeke zelf.

maar ook door stagiaires, studenten en collega's. De boeken zijn mede verzameld om te prikkelen en de eigen ontwerpen te bezielen. Het verschijnsel verzameling fascineert hem; hij ontwerpt kalenders met afbeeldingen van verzamelingen, en verzamelt boeken over allerhande collecties. Werkbibliotheken hebben een lange geschiedenis want elke geleerde had er vroeger een toen er nog geen openbare bibliotheken waren en de toegang tot universitaire collecties buitengewoon beperkt was – iets dat pas in de late negentiende eeuw veranderde. Het bezit van boeken was van levensbelang. De bibliotheek van Beeke heeft geen concentratie op slechts een thema, het is geen uiting van een specialisme, zoals typografie en grafisch ontwerp, het is een breed uitwaaierende collectie.

De bibliotheek van een ander

Zelf vergelijk ik bijna elke bibliotheek met die van de nationale bibliotheek. Een flink aantal boeken in de collectie van Beeke staan ook in de KB op de plank, maar niet gegroepeerd zoals bij hem. Daardoor kijk ik vooral naar boeken die ontbreken, zoals eindexamenwerk van designers, buitenlandse boeken of speciale edities zoals een Fluxus-uitgave, een boeksculptuur, kortom, de uitzonderingen. De bibliotheek is een plaats van herinneringen. Door een boek in je kast te zetten, verandert het van karakter. Een boek over Parijs, wordt daarmee jouw boek over Parijs, jouw boek over jouw Parijs. Een boekenkast is nooit zomaar een kast met boeken – er staan ook planten tussen, foto's, robots, spelletjes, folders. Boeken worden door randverschijnselen in een andere context geplaatst, zoals dat met beelden in Anthon Beeke's grafisch werk ook gebeurt. De combinatie van diverse soorten publicaties levert kortsluiting en nieuwe ideeën op.

Zijn bibliotheek lijkt misschien een verzameling zonder regels, maar één regel verliest er nooit zijn kracht: dat dit boek Beeke fascineert, hij koopt het en daarna moet het boek, geholpen door de andere boeken, inspiratie bieden.